List 5. **NOVICE** Tečaj LII.

gospodarske, obrtniške in národne.

zhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 2. februvarija 1894.

Politiški oddelek.

Slovenski uradniki pod koalicijskim ministerstvom.

Tisti slovenski poslanci, ki mislijo, da moramo Slovenci podpirati vsako vlado, ako jo le podpirajo nemški konservativci, so se na vso moč trudili, da bi svetu dokazali, da bode Windischgrätzova vlada prijazneja nam Slovencem, nego je bila Taaffejeva. Posebno gospod kan. Klun je pri občnem zboru „Katoliškega političnega društva“ z vso svojo zgovornostjo dokazoval, da pod Windischgrätzovo vlado nastopijo za Slovence časi, ko se bode jim cedilo mleko in med. Drugi pa zopet nam pravijo, da naj še počakamo, da bodemo videli novo ministerstvo pri delu.

Seveda trezno misleči politiki tega niso mogli verjeti, ker vlada, ki se opira na zjedinjeno levico, nam Slovencem prijazna biti ne more. Naj le začne knez Windischgrätz tirati drugačno politiko, kakor jo želi zjedinjena levica, tedaj bode ostal brez podpore v državnem zboru. Da bi se levica bila kaj premenila, tega si še misliti ne moremo.

Mi vemo, da zagovorniki sedanje vlade poreko, da zjedinjena levica že zaradi tega misli drugače postopati, ker so jo zmodrile skušnje pod Taaffejevo vlado, ko je dolgo let morala jesti grenek kruh opozicije. Mi mislimo, da tega celo tisti ne verjamejo, ki trdijo kaj tacega. Levica je sedaj postala potreben faktor, brez nje ministerstvo Windischgrätzovo ne more vladati niti jeden dan, pa tudi nobeno drugo, ki bi hotelo hoditi jednaka pota. Sedaj se faktično brez levičarjev nova večina več sestaviti ne da. Poslednja prilika je še bila moč levice zlomiti, ko je Taaffe predložil volilno reformo. Večina za to reformo bi se bila dala dobiti, da so le nemški konservativci in njim sorodni elementi pokazali malo več požrtovalnosti in niso v svoji skrbi za nemštvo in pa iz strahú pred delavci vsega spridili. Seveda nemški konservativci so se bali, da bi potem, ko pridejo delavski zastopniki v večjem številu v zbornico, ko so tolikanj naglašalo krščansko socijalno politiko morali le preiti od besed k dejanju.

Tukaj naj le omenimo, da je na Dunaji začel ob Novem letu izhajati list, kateri zmatra za svojo nalogo krščansko socijalno politiko. In že v začetku je pa ta list imel težave s stavci, ker gospodje, ki tako radi govore o krščanskem socijalizmu, niso tako marali plačevati delavcev, nego jih plačujejo liberalni židovski listi. Ta dogodek je precej omajal zaupanje v propovedovalce krščanskega socijalizma.

Slovenski poslanci so storili veliko napako, da niso kakor jeden mož se postavili po rabu grofu Hohenwartu, ko je začel pogajati se z levičarji in razbili konservativnega kluba. Tedaj so bile razmere take, da bi s tem bili onemogočili sedanje politične razmere. Potem bi ne bilo nobenega izhoda iz zamotanega položaja, nego vsprejeti Taaffejevo volilno reformo, seveda nespremenjeno, ker le tako se bi bila mogla skleniti z navadno večino. Po volilni reformi bi v Avstriji bile nastopile vse drugačne politične razmere. Zjedinjena levica bi bila kar zginila in ž njo bi bilo nemško prvenstvo zgubilo vsako podlago. V zbornico bi zares prišli bolj demokratični elementi, kar bi nam Slovencem gotovo ne bilo v kvar, ker naš narod je gotovo le demokratičen.

Napaka, ki so jo slovenski poslanci storili, se pa sedaj ne da popraviti. Koalicija se je utrdila in je sedaj že tako močna, da se ji na podporo naših slovenskih poslancev več ne pride, ravno tako tudi ne na nemške konservativce. Lahko bode izhajala čisto brez njih. Jedino zjedinjena levica in pa Poljaki so za vlado neizogibno potrebni faktor, na katere se mora ozirati. Pomoči češkega veleposestva je pa tudi gotova, ker to plemstvo jo bode podpiralo že iz samega strahu pred socijalnimi demokrati.

Vlada pa tudi dobro pozna svoj položaj in se tudi ravna po tem. To smo videli pri imenovanjih dveh uradnikov na Kranjskem. V Krškem se je imenoval za vodjo okrajnega glavarstva mož, ki zna imeti vse druge sposobnosti, ali v slovenskem jeziku se sporazumeti ne bode

mogel. Za prvega sodnijskega zdravnika v Ljubljani, je pa imenovan dr. Schuster, ki tudi slovenščine ne zna. To je pa še le začetek. V kratkem bodemo imeli zaznamovati še več tacih slučajev. Zjedinjena levica hoče, da se nemštvu po možnosti dobi prejšnje pozicije in to je v prvi vrsti naloga, da se začno nastavljati nemški uradniki. Lahko si pa mislimo, kako se bode postopalo še le na Koroškem in Štajarskem, ako se že na Kranjskem tako ravna.

V teh dveh slučajih se vlada niti na to ne more sklicevati, da ni imela slovenščine sposobnih uradnikov. Samo dobre volje ni imela. Ko bode pa šlo za službe na Štajarskem in Koroškem, bode pa še včasih težavo dobiti slovenščine sposobnih uradnikov in bode vlada tem ložje opravičevala imenovanje nemških.

Z vso gotovostjo lahko rečemo, da se bližamo časom, ko slovenski uradnik zaveden svoje narodnosti ne bode imel upanja priti na kako boljše mesto. Odločevalo bode politično mišljenje.

Neki slovenski list misli, da bi se dalo s tem odpomoči, da bi s takimi uradniki morali le slovenski občevati, potem bi se pa kmalu sami prepričali, da niso sposobni za svoje mesto, pa tudi tisti, ki so jih imenovali, bi se prepričali. Mi smo popolnoma za to, da proti tujcem z vso odločnostjo branimo svoj jezik in se ga povsod poslužujemo, ali vendar ne verujemo, da bi to že pomagalo. Skušnje izza prejšnjih liberalnih vlad nam kažejo, kako trdo kožo imajo ti nemški uradniki. In tudi ne moremo zahtevati, da bi vsi prebivalci z vso odločnostjo proti njim branili narodove pravice, ker marsikdo se boji uradniku zameriti, da bi morda sebi s tem kaj ne škodoval. Taki dogodki so v tesni zvezi z vso notranjo politiko in se bodo tedaj korenito odpravili, ko ta politika nastopi drugi pot.

Sedaj tudi mi nimamo nobenih nad, da bi res tisti poslanci, ki so pristopili koaliciji za Slovence kaj dosegli na Dunaji. Vse bode ostalo pri obljubah. Mogoče je, da se obnovi gimnazija v Kranji, ali najbrž bode imela precej nemški značaj, ako se obnovi pod sedanjo vlado. To bi pa potem ne bila nobena narodna pridobitev več. Seveda tudi tiste ljudske šole se nam bodo dale, pri katerih se bode že videlo, da smo zanje na potu do upravnega sodišča, kjer se odreči ne bodo mogle. Drugih pridobitev nimamo pričakovati. Naši poslanci so na Dunaji postali peto kolo na vozu, nanje se ne bode nikdo več oziral.

Seveda poguma Slovenci zaradi tega ne smemo zgubiti. Tek časa bode tudi naredil konec sedanji koaliciji. Naj se še tako upirajo gospodje pravičnejšemu volilnemu redu, ali naposled bodo pa le odjenjati morali. Saj vidimo v Belgiji. Kako so se upirali razširjenju volilne pravice, ali tek časa je bil močnejši nego moč parlamentarnih strank in ne bode dolgo, ko se zavali kamen na grob nekaterih strank, ki so nedavno bile še tako mogočne. Tako se tudi v Avstriji ne bode dal zavreti tek stvarij, naj se nemški konservativci in liberalci še tako trudijo in tedaj tudi naš narod dobi pravice svoje.

Politični pregled.

Koroški deželni zbor. V koroškem deželnem zboru so bile burne razprave o preloženji humbreške ceste in pa o postrežnicah v novi deželni bolnici. Nova humbreška cesta je slabša, nego je bila prejšnja, ali vendar je celovški deželni glavar pritiskal na občine, da so donašale, da se je postavil spomenik koroškemu deželnemu predsedniku, ki ima baje posebnih zaslug za preloženje te ceste. To stvar je v deželnem zboru spravil v razgovor slovenski poslanec g. Einspieler. Popopolnoma pa stvari ni mogel pojasniti, ker mu je deželni glavar odtegnil besedo in ker so Nemci silno kričali, ko je poslanec čital pismo kotmirskega župana v tej stvari. — V novo bolnico pa hočejo koroški liberalci vpeljati protestantske dijakonice iz Nemčije. Posl. Einspieler in pa škof Kahn sta temu ugovarjala in zahtevala, da se vpeljejo usmiljene sestre. Stvar se je izročila posebnemu odseku v pretres, kateri se bode najbrž izrekel za protestantske dijakonise, ker sedaj v Celovci le to kaj velja, kar prihaja iz Berolina. Zlasti je pa to zanimivo, da se za protestantske dijakonise baje posebno poganja soproga deželnega predsednika.

Najvišje sodišče za dežele češke krone. V odseku za razpravo o Vašatyjem predlogu o osnovi posebnega sodišča za dežele češke krone so se izjavili veleposestniki in pa Nemci, da se ne udeleže posvetovanj. S tem je posvetovanje tega odseka onemogočeno. O Nemcih je čisto naravno, da se ne udeleže posvetovanj. Tudi o veleposestnikih se ne čudimo, dokler z Nemci vlečejo za jedno vrv. Pričakovali bi pa bili. da bodo gospodje naravnost povedali, zakaj ne glasujejo in ne bodo iskali nobenih olepševalnih izgovorov. V svoji izjavi trdijo, da se češko državno pravo ne more obnavljati kar kosoma, temveč se mora stvar najedenkrat izvršiti in zatorej ne morejo osnovo najvišjega sodišča izločevati iz druzih državnopravnih vprašanj. Gospodje naj bi vendar naravnost povedali, da jim na češkem državnem pravu ni nič ležeče, ko vendar sedaj že vsakdo ve, pri čem da je. Motijo se daleč, če mislijo, da bodo še nadalje koga slepili. Za Slovane pa ni nobene škode, če se ne osnuje omenjeno sodišče, ker bi se potem le Čehi bolj odločili od južnih Slovanov.

Moravski konservativni veleposestniki so se tudi odločili od narodne stranke in menda mislijo tudi z liberalci hoditi po derni in strni. Te dni so objavili neko izjavo, v kateri pravijo, da s Staročehi ne morejo več hoditi, ker so se zbližali s Mladočehi Posebno pa v tej izjavi naglašajo, da so le politična, ne pa narodna stranka. S poslednjim so pa le hoteli povedati, da naj Čehi nikar ne pričakujejo od njih, da bi jih podpirali. Veleposestvo na Češkem in Moravskem se je toraj do malega izneverilo češkemu narodu. To je gotovo velikega političnega pomena in češki politiki bi morali po premenjenih razmerah uravnati svojo politiko. Sedaj morajo sploh svojo politiko postaviti bolj na demokratično podlago in iskati oporo sploh le pri demokratičnih v prvi vrsti seveda slovanskih strankah. To pa zahteva, da popuste svojo državnopravno politiko in se oprimejo le narodne jednakopravnosti in pa demokratičnih načel. Pred vsem naj bi Čehi delali na to, da se najdejo tla za osnovo velike slovanske demokratične stranke v Avstriji.

Ogersko. — Vladi s svojo politiko ne gre nič kaj po sreči. Iz vladne stranke je izstopilo zopet nekaj članov. Izstopivši osnovali so svoj klub, kateremu je predsednik bivši predsednik zbornici poslancev Pechy. — Hud udarec je zadel vladno stranko pri občnem zboru budimpeštanske narodne kazine. To društvo se je vedno prisvajalo nekako vodstvo v ogerski politiki. Najglavnejo besedo v njem imajo razni bogati plemenitaši Pri dopolnilni volitvi v odbor sta Koloman Tisza in pa minister Fejervary voljena le z dvema glasovoma večine. Propalo je več članov vladne stranke, mej njimi ministra Ludovik Tisza in Bethlen. Voljenih je devet največjih nasprotnikov

vladne cerkvene politike, mej drugim tudi sklicevatelj katoliškega shoda grof Zichy. Liberalna stranka je zaradi tacega izida močno razdražena in se že govori, da mislijo liberalci izstopiti iz narodne kazine. Vladi se stališče že maje, posebno ker v višjih krogih z njeno politiko nikakor niso zadovoljni.

Nemčija. — Na političnem polji zanima svet najbolj novica, da sta se nemški cesar in bivši državni kancelar knez Bismarck pobotala. Kakor znano, živela sta ta dva v nesporazumljenji. Nasprotovala sta si drug drugemu v političnih vprašanjih. Posebno Bismarck je kaj rad javno grajal upravo nemškega cesarstva. Cesar je zadnji čas sprevidel, da je najboljše, da se z Bismarckom sporazume. Voljo k temu sporazumljenju je tekom minolega leta pokazal že nekaterikrati. Zadnje dni storil je pa v to svrho prav odločilen korak. Ko je namreč Bismarck okrevel od influence, poslal mu je po svojem adjutantu steklenico starega vina, mu čestital na ozdravljenji in ga povabil v Berolin. Bismarck se je zahvalil in obljubil priti v Berolin. Te dni je Bismarck res prišel v Berolin, kjer so ga najlepše sprejeli. — Glede sporazumljenja Bismarckovega in cesarjevega so razna mnenja, eni pravijo, da bo to vplivalo na politiko, to je, da se bode cesar zanaprej ravnal po nasvetih Bismarckovih, drugi zopet trdijo, da bode cesar tudi zanaprej sam vladal po svoji volji. Bolj gotovo je, da je cesar za to iskal prijateljstva z Bismarkom, da se bo mogel o raznih stiskah, ki se obetajo Nemčiji, nanj obrniti za svet; sicer bo pa zadevo razjasnila bodočnost.

Srbija. — Simičevo ministerstvo je sestavljeno iz zmernih naprednjakov in liberalcev. Radikalni klub je prepovedal vsakateremu radikalcu vstop v ministerstvo. Ko se je novo ministerstvo predstavilo skupščini, izjavili so radikalci, da ne podpirajo nove vlade. Radikalni listi pišejo strogo proti nezakonitemu postopanju krone, posebno, ker se je poklical Milan v Beligrad, ko se je bil zavezal z besedo, da ne pride več na Srbsko. Nova vlada skupščine ni razpustila, pač pa odložila zasedanje do 1. novembra. Do tega časa misli namreč doseči sporazumljenje. — Zatožbo proti bivšim liberalnim ministrom je nova vlada zaustavila. — Okrožne in okrajne prefekte nadomestila je vlada s častniki in poskrbela sploh za vsako odvrnitev nemirov.

Obrtnija.

Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Čitatelji so gotovo že večkrat čuli o Kaliforniji, tisti deželi v Ameriki, kjer poleg Avstralije izkopljejo največ zlata na svetu. Pa tudi sicer je Kalifornija blagoslovljena dežela. Naravno je, da ta dežela ni hotela na razstavi zaostati za drugimi deželami. Poleg države Illinois je bila palača te države izmej palač posamičnih ameriških držav največja. Tu razstavljeni predmeti so bili kaj lepo in razvidno vrejeni.

Že poslopje samo je jako znamenito. Zidava je v onem španjskomavriškem slogu, v katerem so bile zidane prve misijonske hiše očetov frančiškanov v Kaliforniji. Konci minolega stoletja so misijonarji frančiškanskega reda prišli v te kraje širit sv. vero in ž njo pa tudi izobraženost. Prvi tak misijon se je v Kaliforniji bil osnoval leta 1769. in v začetku tega stoletja je že bilo 18 tacih misijonov. Po letu 1845. so pa ti misijoni propali vsled premenjenih političnih razmer. Razstavino poslopje imelo je več stolpov in kupol, ki so bile točno narejene po stolpih in kupolah na omenjenih misijonskih poslopjih. Na strehi je tudi bil napravljen vrt in pa kavarna.

Kalifornija je še nedavno imela lepe gozde, po katerih so rasla nenavadno debela drevesa. Pri glavnem vhodu v razstavino poslopje leži kos tacega velikanskega drevesa in zraven je pa bil nabasan kalifornski medved.

Znotraj je bila osvetljena dvorana, ki je z zgornjo galerijo dajala bila 100.000 štirjaških čevljev prostora za razstavo. Pod kupolo bil je deloma oddeljen prostor. Stene in stebri so bili ozaljšani z zastavami, palmami, travami in raznovrstnimi praprotmi, ki vse kažejo, da ima Kalifornija že vroče podnebje. Pod kupolo je lepo šumljal vodomet okrog stare datelnove palme, katero so s koreninami bili izkopali, pripeljali in posadili semkaj. Okrog tega prostora razvrščeni so pavilijoni posamičnih okrajev.

Tu so bili razstavljeni razni žlahtni plodovi te dežele, pomaranče, limone, jabolke, hruške, velikanske dinje in zelje, pa tudi sloveči kalifornski med.

Posebno zanimiva je bila razstava rudnin. V sredi je bil postavljen kip onega W. Marshalla, kateri je našel pri grajenji neke žage prvo kepico zlata v Kaliforniji, katera je potem obrnila pozornost sveta na to deželo. To se je zgodilo dne 19. januvarja 1848.

Najditelj prvega zlata v Kaliforniji in pa tudi lastnik zemlje, na kateri se je našlo to zlato, sta umrla v revščini, ali veliko druzih jih je pa potem obogatelo v tej deželi. V tem oddelku je razstavljena tudi ploščinasta ponev, v kakeršnih so sprva izpirali zlato v Kaliforniji. Potem so razstavljene razne novejše priprave za izpiranje zlata. Tu naj omenimo, da se je v Kaliforniji dosedaj pridobilo že za 1400 milijonov dolarjev zlata.

Toda ne le zlata, temveč tudi druge rudnine je poslala Kalifornija na razstavo. Tako je razstavljeno živo srebro, ki se tu dobiva v večjih množinah. Boraksu se dobiva poleg v Kaliforniji le še v Novi Nevadi.

Tudi kalifornski baker, demanti in turmalini v lepih svetlorudečih kristalih so bili videti v tem oddelku.

Razstava je pa tudi pokazala Kalifornijo kot izvrstno vinorodno deželo. Razstavljena so bila vina, kakeršne morajo ugajati tudi najbolj razvajenemu grlu, tudi kalifornski konjak je na jako dobrem imenu. Poleg tega je pa Kalifornija tudi pokazala svoje izvrstno olje. Vroče podnebje posebno oljki ugaja. (Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Obrtna šola v Malboretu na Koroškem. V Kanalski dolini je prebivalstvo prišlo v veliko bedo, ker so propale tamošnje železne fužine. Da se pomore prebivalstvu, se je ondu osnovala obrtna šola, da se tako vvedo druge obrti. Ta šola pa ni le šola, ampak tudi hkratu produktivna zadruga, in obeta mnogo dobička, tako da se bodo Kanalci lahko preživeli. Šola je že prvo leto imela 480 gld. prometa. Poleg strugarstva se bodo na tej šoli oziroma v pridruženi zadrugi delale tudi razne stvari iz alabastra in druzega kamenja v tej dolini. Napravil se je tudi že stroj za obdelovanje kamenja. V Avstriji se alabaster samo v Galiciji rabi za stavbeni obrt in ima ta obrt

*

upati precej uspeha. Nadalje se bode vpeljalo rožno strugarstvo ki je sedaj v navadi le na Dunaji in v nekaterih čeških mestih. Ta obrt bode vspeval, ker je na razpolago dovolj surovin. Polagoma se vpeljejo še druge obrti. Nekateri izdelki te šole so bili razstavljeni o Božiči v Celovci in imeli mnogo občudovalcev.

Rusko prometno ministerstvo je naročilo v inozemstvu 250 lokomotiv in več tisoč železniških voz. Večina je naročena v Avstriji, drugo pa v Belgiji.

Kmetijstvo.

Gorenjski pašniki v deželnem zboru.

Govor g. Povšeta.

(Dalje.)

Ne bom nadaljeval teh žalostnih odnošajev, ter hočem prestopiti na pozitivno razpravo te zadeve. Kaj tedaj je storiti, da se ti slabi odnošaji odpravijo? Moj apél gre na visoko c. kr. vlado, katera naj skrbi za to, da se bo osobito § 9. gozdnega zakona res tudi izvrševal, in če se bo tudi na § 10. skrbno oziralo, bo se to pašniško vprašanje dokaj zboljšalo. In tu želim, da bi se naša slavna c. kr. deželna vlada ravnala po odredbi Nj. prevzvišenosti kmetijskega ministra našega, ki je dne 11. marca 1890. odposlal dekret br. 3767 na c. kr. deželno vlado za Štajersko v Gradci, v katerem doslovno zaukazuje namestništvu:

„Kakor zelo mi je na tem ležeče, da se gozdni zakon točno izvršuje, tako pa tudi želim in pričakujem, da se pri izvrševanji zakona skrbno ozira na gospodarske razmere in potrebe kmetijstva.“

Slavna naša c. kr. deželna vlada naj strogo zaukaže in skrbi za to, da se bo § 9. gozdnega zakona v polni meri izvrševal in tako tolmačil, kakor ga je treba, da se pravici služi. Omenjeni paragraf pa slove: „Gozdi, ki so obremenjeni s služnostmi, morajo se primerno oskrbovati. Način in velikost gozdnega užitka v takih gozdih se določi na podlagi gospodarskega načrta, ki se ima sestaviti ali na zahtevo opravičencev, ali lastnika. Ta načrt more določiti na zahtevo prvega ali drugega tudi okrajno glavarstvo, in sicer po zaslišanji obeh strank in na podlagi načrta, katerega izdelajo nepristranski zvedenci. Za slučaj, da se obe stranki zaradi gospodarskega načrta ne moreta zjediniti, odloči c. kr. oblast na podlagi izpovedbe strokovnjakov o načrtu, kakor to veli ministerska naredba br. 9870 z dne 17. septembra 1858.“

C. kr. deželna vlada naj torej zaukaže okrajnim oblastvom, da poučujejo opravičence, kmete, in naj vpliva sploh na to, da se po § 9. gospodarstveni načrt redno in vedno napravlja, ter naj nadzoruje izdelovanje teh načrtov. In prav zaradi tega, ker teh načrtov doslej ni bilo, so nastale te obilne pritožbe. Za trdno se nadejam, če se bo resno skrbelo za točno izvršbo § 9., da se bo to pereče vprašanje srečno obrnilo na bolje.

S tem se bode preprečilo nagajanje pri izvrševanji paše, ker odločeni bodo jasno in stalno vsi oni prostori, ki se bodo pogozdili, in kje se mora pasti, in če bo slavna c. kr. oblast po intenciji kmetijskega ministra presojala predložene gospodarske načrte ter varovala do paše opravičene kmete v tem, da se ne bodo poljubno v pogozdovanje zagrajali najboljši pašniški prostori, in prav po duhu tudi § 9. gozdnega zakona, ki veli da se mora tako oskrbovati gozd, da se tudi opravičencem varuje njih pravica, prenehati morajo potem ti veliki nedostatki.

Glede § 10, pa naj deželna vlada vpliva na to, da se v varstvo odločeni deli gozda né le zaznamujejo, ampak tudi dobro zagradé. Vsaj je ondot polno lesa, kateri se brez škode more porabiti za napravo trdne ograje, in drznem se gojiti nado, da bodo tudi gozdni lastniki v lastnem interesu udali se takim naredbam, le da se vendar že povrne mir in zadovoljnost ter poleže nevolja kmetov. Z dobro voljo od obeh stranij se morejo take zagradbe prav lahko izvršiti, jeden dá les, drugi pomaga pri delu.

Tako bo mogoče, zavarovane dele, ki so odmenjeni za pogozdovanje, obvarovati živine, da ne bi se moralo toliko žrtvovati za pastirje ker, kakor doslej, moralo bi se takorekoč živali pasti na vrvi.

Sicer navajam, da § 10., velí, da morata gozdni lastnik in do paše opravičeni skupno skrbeti za to, da se obrani živini vhod v zagrajene gozdne dele. Paragraf se doslovno glasi v tretjem odstavku: „Gozdni lastnik in do paše opravičeni imajo pašno živino z nastavljanjem pastirjev ali na drugi primerni način od za pogozdovanje izločenih delov odvračati. Tudi naj se živali ne posamezno, ampak skupno pasejo.“ (Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Pridelovanje zdravniških rastlin. Ogersko poljedelsko ministerstvo priporoča onim krajem, kjer je vinograde uničila trtna uš, da bi začeli se baviti s pridelovanjem zdravniških rastlin.

Kmetijske zbornice. Prusko ministerstvo predloži zbornici poslancev predlogo o osnovi posebnih kmetijskih zbornic. Take kmetijske zbornice zastopale bi interese kmetijstva, podobne bi bile našim trgovinskim zbornicam in bi zanje volili tudi najmanjši kmetovalci.

Cena barometer. Lonec napolni z vlažno prstjo in vanjo vtakni jelov strž. Če bode vreme lepo se luskine odpro, pred grdim se pa zapro. — Če namočiš steklo v oknih z razstoplino iz jednega dela klorovega kobalta, 10 delov gelatine in 100 delov vode, bodo modre pred lepim vremenom, če jih namažeš z razstoplino enega dela klorovega bakra, 10 delov gelatine in 100 delov vode, bodo ob lepem vremenu rumene in če jih namažeš z razstopljino iz 1 dela klorovega kobalta, 20 delov gelatine, 200 delov vode, 1 del niklovega okisa bodo pa zelene. Pred oblačnim vremenom so pa v vseh treh slučajih brez barve.

Poučni in zabavni del.

Kratkočasno berilo za predpust.

„Po meso!“

(Narodski običaj iz Železnikov.)

Stavim kaj, da če ne drugim, vsaj gotovo bodo po volji naslednje vrstice onim ženam, ki so od svojih mož večkrat — tepene. Zoper tako grdo ravnanje imajo že-

lezniški žebljarski kovači neko originalno narôdno-ljudsko ovadbo, sodbo, obsojenje in hkrati tudi izvršitev, za kar bi se Nemec poslužil izraza „Volksjustitz“. Ako se namreč raznese glas, da je kaki mož kovaškega obrta otepel svojo ženo, — zlasti na mlade, imajo v tej zadevi hudo piko, — po tem je zdajci tudi sodba čezenj izrečena, da pojdejo k njemu — „po meso.“ To se pa zgodi vselej le za čas dela v delavnici (vigencu). Navadno se domenijo iz več sosednih delavnic za to proceduro, ki se zvršuje najraje zjutraj, ko se dobro naredi dan. (Kovati namreč pričnejo že pred polnočjo.) „Po meso“ gre navadno med silnim šundrom, smehom, zbijanjem šal itd., do malega vse, staro in mlado, djal bi: kar leze in gre. Najprej gre „bobnar“. Naveže si navadno z vrvico ob vrat narobe pozveznjeni škaf, na katerega udriha „takt“, najraje z dvem „nagležnim“ (dobro ped dolgo železno orodje, v katero se vtikajo žeblji, da se jim naredi glava.) Za njim nese kedo mesarski stol, (kakoršnega se poslužujejo mesarji, ko devljejo iz kože drobnico ali pa prešiče.) Tudi mesarico kje staknejo in je ne sme manjkati. Navadno jo nosi kaki z belem predpasnikom prepasani šaljivec čez ramo. Ostali imajo s saboj razno posodje „za meso“: na pr. koše, škafe, niške, pehare, „truge“ (lesene posode, kamor mečljejo zgotovljene žeblje), sklede, piskre, sploh kar kedo doseže. Še klobuki, slamniki ali kape so v to dobri.

Ko se ta hrumeča truma prižene v dotično delavnico, obsuje obsojenega „mesarja“, in kar vse križem kriči eden spred drugega vanj-ga, na pr. „Slišimo, da si pobijal“, — „ali je že dejano iz kože“, — „ali je že razsekano“ — „dajmo pomagati“, — „meni ga odsekaj toliko in toliko ali pri glavini, pri zaušniku, pri rebrih, pri pleču, pri bržolah“ (pri tem najraje cikajo na to, ali je bila žena tepena po glavi, hrbtu ali drugem delu života.) Težo zahtevajo vse križem, eni v stari, drugi v novi vagi, eni velike kosove, drugi le kaj zelo malega, eni s priklado, drugi brez priklade, nekateri zahtevajo jetra, drugi vampe, tretji „drôbek“ itd., — vse v en hip tišči in kriči v ubogega „mesarja“. Vprašal sem nekega kovača: „Kako pa je, kadar greste kam „po meso?“ a odgovoril mi je: „Oh, gosp.! takrat je cel pekel na dnevu!“

Na mogoče vprašanje: „Kaj pa rečeta „mesar“ ali pa njegova otepena „zakonska polovica“, to je žena k vsemu „?“ naj povem, da če je mogoče, je iz delavnice „vpihneta“, preden se razlije šaljiva povodenj čez nju; — ako ju pa vhitajo, pa ni druzega pomočka, da osramotena molčita, ali se branita z jezikom, kolikor vesta in znata; včasih vračujeta celo s šalo; — mogoče pa je tudi, da se ženi celo hladi s tem srce, zlasti če je mož proti njej preveč „surov“. Da bi se kedaj kedo spustil z nagajivci v boj, ni znano.

Ko so se šaljivci, ali bolje rečeno: mučilni duhovi (Nemec pravi: „Plagegeister“) že vsega naveličali, slednjič z enakim šundrom in vrišem odidejo, kakor so prišli, in s tem je ljudska sodba za en pot skončana, dokler zopet novi slučaj ne zahteva nove in enake sentence.

Služboval je pred davnimi leti v Železnikih zelo moder in bogoljuben gospod kot duh. pomočnik. Prišel je odtod zelo daleč doli na Dolenjsko za župnika. Spominjal se je pa tudi tam baje še mnogokrat Železnikarjev in njihovih narodskih običajev, a nobenega ni toliko odobraval, kot tega: kako hodijo ondi kovači „po meso!“

L.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

(Dalje.)

II.

Trgovina z lesom in obdelovanje lesa na najrazličnejše načine je poleg poljedelstva najvažnejši narodno-gospodarski strok v Zjedinjenih državah. Več sto milijonov dolarjev kapitala je v tacih podjetjih in na milijone ljudij ima pri njih zaslužka. Ogromna množina lesa bodi si že v deskah, brunih ali tramovih, bodi si v različnih lesnih izdelkih, posebno strojih in hišni opravi izvozi se v Anglijo, Nemčijo, Francijo in v dežele srednje in južne Amerike. Še več pa lesa porabi se doma, ker prebivalstvo silno narašča in se po tem tudi potrebe naglo množe, posebno, če še pomislimo na silno bogastvo prebivalcev. Prijezerske države Michigan, Wisconsin in Minessota so do zadnjega bile središče lesne industrije v Ameriki, bela in pa njej podobna norveška smreka sta bili glavni les za lesno industrijo. Na krajnem severo-vzhodu v državah Maine, Vermont, in New-Hampshire zamenjava ti smreki, druga vrsta smreke gemlok, na krajnem zapadu v državah Washington, Oregon in Kaliforniji pa rabijo rudeče drevo (redvood) in jelko (fir). Raznovrstne vrste hrasta rastó po vseh državah skrajnega severa do skrajnega juga; v srednjih državah Illinois, Ohio in Kentuky se ne rabi le za izdelke, temveč tudi za grajenje poslopij. V Gorah zapadne Virginije, severne Karoline, Kentuky-ja in Tenesse-ja rasto oreh, višnja, topoli, kostanj, in jesen, vse te drage trde vrste vozijo se slednje leto v ogromnih množinah v Evropo. Sedaj imam žago in tovarno za obdelovanje lesa v gorah severne Karoline — žagamo, sušimo in obdelujemo oreh, višnjo, topol, jesen, kostanj in javor in druge vrste, za katere niti slovanskega imena ne vem. Naposled prav na jugu, v vzhodnem delu Severne Karoline, v Južni Karolini, Georgiji, Floridi, Alabami, Lujisijani, Mississippiju in vzhodnem delu Texasa rasto rumene smreke z dolgimi iglami (yelow long leaf fine), cipresa, rudeča sedra (redcedar) in gumijevo drevo. Že davno je rumena smreka znana na svetovnem trgovišči po svojih odličnih svojstvih za stavbe in že nad petdeset let jo vvažajo v Evropo in severne države iz pristanišč Mehikanskega zaliva, pa še le zadnjih deset let se je ta trgovina razvila v velikanski meri in mnogi lesni obrtniki prenesli so svoje zavode s severa ne jug in tukaj se energično lotili žaganja. Delavci so tu ceneji in zaradi toplega podnebja mo-

rejo delati vse leto. Poleg tega je izvažanje na glavna trgovišča na Angleškem in v Srednji Ameriki ceno in razmerno hitro. Rumena smreka, zlasti pa cedra rasteta v takih množinah in dosežeta tako dolgost, da se misli da se ne dasta ugonobiti. Sicer se je pa ravno to gorotilo o beli smreki, na severu, če tudi sedaj že spoznavajo, da bode te vrste jedva zadosti za prihodnjih dvajset let, če se tudi njena poraba nič ne pomnoži. Gotovo je to, da parna žaga v rokah energičnega podjetnika razmeroma jako hitro iztrebija les; leta 1885., ko sem bil dobil mnogo naročil, in smo morali delati noč in dan dvakrat menjajoč delavce, sem uničil vsak teden 160 akrov gozda to je štirjaško miljo vsak mesec. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Kaj se da iz človeka vse narediti, če se ga kemično razkroji, kaže prirodoznanski muzej v Washingtonu. Iz človeka 154 funtov težkega napravili so in v steklenicah spravili sledeče reči: v veliki steklenici je 96 funtov vode, kateri veliki količini se bode morda kdo čudil, v drugi stekleni pušici je 3 funte kemično čiste beljakovine, nadalje je deset funtov težka ploča lima, v jedni steklenici je 34 $^1/_2$ funta očiščene tolšče in iz kosti so naredili 8 $^1/_2$ fosfornokislega apna in funt oglenčevo kislega apna. Sladorja, škroba, flurkalcija in kuhinjske soli dobili so po 1 funt iz mrliča. — Drugje v tem muzeji so pa razstavljene kemične sestavine, iz katerih je človek, deloma v resnici, deloma le v številkah. V človeku je 97 funtov kisleca. 15 funtov vodenca, 3 $^1/_2$ funta dušca in kubičen čevelj oglja, nadalje 120 gramov klora, 90 gramov flora, 500 gramov fosforja, 90 gramov žvepla, 60 natrijeve in kalijeve kovine, 3 grame železa in funt kalcijeve kovine.

Umrl je angleški botnik in potovalec Rihard Sprce v Castle Hawardu (Malton) v 67 letu.

Edizon. Amerikanskega izumitelja Edizona slednje leto stane laboratorij 200.000 dolarjev. Dobil je že patente za 400 iznajdeb. Premoženja ima že nad 3 milijone dolarjev. Živi jako zmerno, le kadi močno. V javnost se ne sili. Sedaj je na obe ušesi že gluh, ali duh njegov je bister. On je vedno nenavadno marljiv.

Novice.

Deželni zbor Kranjski.

V šesti seji dne 23. januvarija stavijo posl. Šuklje in tovariši nastopni samostalni predlog: Slavni deželni zbor naj sklene: V pokritje stroškov prouzročenih po napravi osnovnega projekta in generalnega proračuna za zgradbo belokranjske lokalne železnice dovoli se iz deželnega zaklada primeren prispevek. Utemeljevanje predloga pride na vrsto v prihodnji seji. — Prošnji županstev v Dolenjem in Gorenjem Logatci ter županstva v Cirknici za podporo za napravo vodovodov, izročita se deželnemu odboru v pretres in poročilo. — Siroti Hermann Tomann, zviša se miloščina letnih 37 gld. 50 kr. na 100 gld. in sicer za pet let, pričenši s 1. januvarijem 1894. — Odboru za ustanovitev dijaške kuhinje v Novem mestu dovoli se podporo 100 gld. — Prošnja Jos. Čerina, konservatorista na Dunaji za podporo, izroči se deželnemu odboru v rešitev. — Posl. Višnikar poroča v imenu finančnega odseka glede namakanja travnikov pri šolskem posestvu na Grmu. Četudi so stroški v znesku 2431 gld. veliki, vendar predlaga z ozirom na korist tega namakanja: Deželnemu odboru se nalaga, da načrt deželnega kulturnega inženirja Riharda Poseka za namakanje travnikov šolskega posestva na Grmu predloži visoki c. kr. vladi s prošnjo, da blagovoli ista privoliti za napravo primerno podporo. Proti temu predlogu je poslanec Lenarčič, ki predlaga, da deželni odbor celo stvar še preiskuje. Odsekov predlog zagovarjata poslanec Hribar in dr. Vošnjak. Poslanec Klun je mnenja, da se razun predloga finančnega odseka vsprejme lahko tudi predlog posl. Lenarčiča. Predlog finančnega odseka z dodatnim predlogom poslanca Lenarčiča se nato vsprejme. — Gosp. A. Koblarju se za urejevanje arhiva in knjižnice v Rudolfinumu, dovoli za l. 1893. še 100 gld., za l. 1894 pa 200 gld. nagrade. — Glede opustitve okrajne ceste iz Radomlj čez Homec na deželno cesto Kamnik-Trzin poroča v imenu upravnega odseka posl. Kersnik in predlaga: Iz Radomlja čez Homec na deželno cesto Kamnik-Trzin držeča okrajna cesta z na njej se nahajajočim mostom čez Bistrico ostane kot taka, kakor doslej, tudi še zanaprej v neposrednji oskrbi kamniškega okrajnega cestnega odbora. Predlog se vsprejme. — Odsek za predlog posl. Šukljeja in tovarišev o preosnovi direktnih davkov voli predsednikom posl. Kluna in namestnikom barona Apfaltrerna.

V sedmi seji dne 26. januvarija utemeljuje poslanec Hribar svoj in tovarišev samostalni predlog o dodatnih naredbah glede nedeljskega posvečevanja. Predlog izroči se upravnemu odseku v poročanje. — Posl Šuklje utemeljuje svoj in tovarišev samostalni predlog glede dovolitve prispevka v pokritje stroškov prouzročenih po napravi osnovnega projekta in generalnega proračuna za gradbo belokranjske železnice. Govornik poudarja važnost te železnice za Dolenjsko. Predlog se izroči finančnemu odseku — Dovolile so se nastopne podpore: Društvu za varstvo avstrijskega vinarstva na Dunaji 50 gld.; kraj nemu šolskemu svetu pri sv. Ani za zgradbo šolskega poslopja 600 gld; županstvu v Moravčah za napravo vodovoda pri sv. Križu 900 gld.; občini ribniški za napravo bolnice in hiralnice 300 gld.; prvi vipavski sadjarski zadrugi na Slapu 200 gld.; Prošnje Ivana Kebra, Jožefe Rožun, Jerneja Pečnika in paznikov dež. prisiljene delavnice so se izročile deželnemu odboru, da jih reši primerno ali pa poroča o njih v prihodnjem zasedanji dež. zbora. — Posl. baron Schwegel poroča o prošnji letoviškega društva na Bledu, da bi dežela podpirala zgradbo letoviškega poslopja na Bledu. Društvo izposodilo bi si pri kranjski hranilnici 35.000 gld. proti 4 $^1/_2$ % obrestim in prosi, da bi dežela prevzela garancijo za to posojilo. Posl. Hribar je proti predlogu finančnega odseka, da bi dežela prevzela garancijo; predlog se pa vsejedno sprejme. — Glede pospešitve in povzdige slamnikarstva na Kranjskem vsprejme deželni zbor nastopni predlog: Deželni odbor se pooblašča, da za slučaj, če bi visoka naučna uprava pred sestankom prihodnjega deželnega zbora pričela s povzdigo pridelovanja boljše slame in slamnikarstva ter zahtevaladeželni prispevek, glede visokosti prispevka sklene z naučno upravo dogovor, oziraje se pri tem na sredstva, ki so dovoljena za obrtni pouk. — V namen ustanovitve čevljarske obrti v Kropi se sklene: Deželni odbor se pooblašča, da za slučaj, če se visoka naučna uprava odloči, vpeljati čevljarstvo v Kropi, istotako dovoli primeren znesek iz deželnega zaklada, in sicer iz sredstev, ki so mu za obrtni pouk na razpolago. — Prošnja županstva v Kostanjevici za podporo za zgradbo šole v Kostanjevici in Črneči vasi odstopi se deželnemu odboru v pretres in poročilo. Prošnja županstva na Vrhniki za letno podporo 400 gld. za vzdrževanje ondotne bolnice se odkloni, če tudi so jo posl. Lenarčič in nekateri drugi poslanci podpirali. — Pazniški vdovi Ani Hiti se zviša pokojnina od 120 na 220 gld. na tri leta, njenemu starejšemu sinu pa miloščina v znesku 300 gld. za tri leta podaljša. — Prošnja Jakoba Zrimca za podporo njegovemu sinu za obiskovanje krojaškega učilišča v Ljubljani se odstopi deželnemu odboru v rešitev. — Prošnja fotografa

B. Lergetporerja na Bledu za podporo za napravo reliefzemljevida za Kranjsko se reši tako, da se načeloma prizna potreba tacega zemljevida za koristno in pooblašča deželni odbor, da stopi v dogovor z gosp. Lergetporerjem. — Poročilo dežel. odbora o ljubljanskem mestnem posojilu se vzame na znanje — Posl. baron Schwegel poroča v imenu finančnega odseka o zdravniški službi v deželni blazniški podružnici na Studenci. Poročevalec govori obširno o reorganizaciji in razširjanji tega zavoda in v imenu finančnega odseka nasvetuje: Osebna doklada hišnemu zdravniku dr. Preiniču se zviša od 120 na 320 gld. Mesto sekundarija se za sedaj opusti, deželni odbor pa naj v prihodnjem zasedanji stavi primerne nasvete gledé razširjenja blaznice in preosnove vodstva in uprave. Posl. dr. vitez Bleiweis govori obširno o uredbi blaznice in stavi še dodatni predlog, ki gre na to, da naj deželni odbor pretresa, če bi ne bilo umestno oskrbovanje umobolnih vzeti v lastno režijo. Govoril je še poslanec dr. Vošnjak in poročevalec. Predlog finančnega odseka in dodatni predlog posl. viteza Bleiweisa se vsprejmeta in na to seja zaključi. Prihodnja seja je bila dne 30 januvarija.

— **Preširnova slavnost,** obsezajoča sijajni koncert in ples, katero je priredilo dne 23. januvarija akademično društvo „Triglav“ v Gradci je izpala nepričakovano lepo. Udeležba je bila mnogobrojna. Četvorko je plesalo 150 parov.

— **Nova fara.** Ministerstvo je dovolilo, da se krški vikarijat izloči iz leskovške fare in postane samostojna fara. Razun krškega mesta samega spadale bodo k novi fari še: Trška gora, Čretež, Cesta, Gunte in gorenje Dolenje in Srednje Pijavško.

— **Novo gasilno društvo** se je ustanovilo v Leskovci pri Krškem. — Novo gasilno društvo snuje se tudi na Blokah pri Loži.

— **Umrl** je v Gorici dne 27. t m. v 53letu svoje starosti, g. Fr. Žepič, vodja slovenskega oddelka deželne kmetijske šole v Gorici. N. v m. p

— **Umrl** je dne 24. m. m. v Celovci dr. Val. Nemec, stolni kanonik, dekan itd. v 59. letu svoje starosti! R. I. P.

— **Pešpolk** kralj Belgijcev št. 27, ki je od jeseni nastanjen v Ljubljani, praznoval bo 6. februvarija t. l tridesetletnico bitke pri Oeversee, katere se v vojski proti Dancem leta 1864. slavodobitno udeležil.

— **Na tukajšnjih** srednjih šolah zaključilo se bode I. poluletje dne 10. februvarija. Dne 14. februvarija prične se II. poluletje.

— **»Narodni Dom«.** Obrok razpisu zidarskih del se je na prošnjo nekaterih gospodov podjetnikov podaljšal za 10 dnij, to je do 10. februvarija opoludne.

— **Družbi sv. Cirila in Metoda** je poslalo sl. uredništvo „Slovenskega Naroda“ kot XIII. zbirko kroninih darov 445 kron 6 v. in kot XIV. zbirko 269 kron 80 v.; vsega vkup je „Sl. Narod“ nabral za našo družbo od 17. maja do 31. decembra 1893. 5433 kron 40 v., Slovenje-bistriška podružnica je poslala za l. 1893 udnine 265 gld., litijske Slovenke so postale pokroviteljice z doneskom 100 gld., zastopala jih bo gospa Josipina Koblar. Znamenito in bodzilno pa je za vse domorodce, kako so nabrale znajdljive litijske domoljubkinje stotak za našo družbo. Pri vsaki priložnosti, žalostni ali veseli, so se je spominjale, tako pri igri, v družbi in v domačem krogu, pri posojevanji časnikov so zahtevale neznatne svotice v družbino korist, domorodci potujoč in mudeč se v trgu so položili svoj dar, dečki in deklice so nabrali pri rodoljubih male prispevke, in kar je še mankalo, dobile so kot prostovoljen prispevek pri kaki veselici ali ob kaki posebni priliki. Tako so nabrale oprostila novoletnim voščilom 21 gld. 90 kr. in sicer so se odkupili; p. n. gg. J. Sadar, J. Roglič, Ign. Lenček, J. Oblak, Lebinger in Bergman, Treo, Jenko, F. Koprivec, F. Klinar, Beneš, Orehek, Zupančič, dr. Pavlič, K. Preželj, M. Damjan. Litijanka, Komelija Orehek, J. Koblar, J. Holeček, M. Koblar, dr. H. Štefančič, J. Lehott. J. Gregočič, L. Svetec, A. Peček, Tura, Z. Geiger, Avg. Černe, rodbina Jenko, Hutter, Mahorčič, Vončina, Fr. Slanec, J. Damjan, M. Konscheg, M. Jeretin, K., T. Svetec, Dovržan, Golob, Magd. Sadar, J. Mang. A. Oblak, Mici Klobčavar, A. Korbar, K. in R. Verbajs, Milovoda Vončina, Št. Muzga, F. Volk, A. Štefančič, T. Javornik, Haslinger, V. Lenček, Katinka Hribar, Josipina Koprivnikar st, M. Elsner, Čebulj, Premk, H. Bevk, A. S., S., J. Borštnar, Lj. Boblek, R. Černe, Anuška Lušin in Minka Vrančič iz Ljubljane. V Šmantinu pri Litiji so se odkupile novoletnim voščilom p. n. gg. Marija Zoré, Ivana Knaflič, Josipina Bartel, Kristina in Minka Demšar, Mimi Porenta, Pavla Rus in Roza Robavs. Nabrani znesek 4 gld. 60 kr. in dohodek veselice, ki je bila v Litiji v korist našej družbi 2. jan. 1894. se je prihranil za prihodnji stotak, ki ga pošljejo družbi litijsko-šmartinske rodoljubinje. In toraj bodo one že v peto pokroviteljice. S to zahvalo popravljamo zajedno tudi pomoto, ki se je vrinila pri zadnjem poročilu v oba slovenska dnevnika, da so Litijsko-šmartinske Slovenke postale v peto pokroviteljice. Preje imenovani stotak so nabrale samo litijske Slovenke, ki so tako postale v prvo pokroviteljice. Vrinjene pomote imenujejo časniki vsesploh „neljube“, mi pa pravimo tej pomoti „ljube“ zato, ker upamo, da bodo vrle Litijanke, ki so te dni vložile prvo pokroviteljino, doposlale jih še več v bodrilo drugotnim Slovenkam. (Konec sledi.)

— **Društvu za zgradbo** reševališča in zavetišča v Ljubljani podarili so: prevzv, knezoškof ljubljanski, preč. g. stolni kanonik Janez Flis in neimenovan po 100 gld. Da bi našli plemeniti dobrotniki obilo posnemalcev!

— **Petindvajsetletnica** poštnih dopisnic. Letos je ravno 25 let, odkar so se vvedle poštne dopisnice. Dopisnice so avstrijska iznajdba, katere so se poprijele po tej vse druge države. V Avstriji sami porabi se na leto blizu 100 milijonov dopisnic, v vseh državah sveta pa nad edno miljardo.

— **Slovensko pevsko društvo v Ptuji.** Odbor tega društva je sklenil, da se društvena 10letnica vrši dne 5. avgusta t. l. v Ptuji. Določile so se tudi že pesni, katere se bodo pele in se bodo dotične note začele kmalu razpošiljati. Slavna pevska društva se uljudno opozarjajo, da se vabilu odzovejo in sodelujejo pri 10letnici tega za narodno probujo prepomembnega društva.

— **Obesil** se je 75letni Jakob Furlan v Podvelbu pri Vipavi. Nesrečnemu starcu se je zmedlo.

— **Koliko Ljubljana na leto potrebuje.** Po uradnem izkazu se je leta 1893 dacu podvrženega blaga v Ljubljano pripeljalo, kakor sledi: 10.148 litrov ruma, araka, rozolije in likera; 1.186 hektolitrov žganjevca; 757 hektolitrov žganja; 15.914 hektolitrov vina; 3.125 hektolitrov vinskega mošta; 82 hektolitrov sadnega mošta; 21.129 hektolitrov piva; 1.233 hektolitrov kisa; 3.900 volov, bikov, krav in telet nad jedno leto starih; 8.898 telet do jednega leta starih; 2.466 ovac, ovnov, koz, kozlov, in koštrunov; 3.499 jagnjet, kozličev in prašičkov do 5 kgl.; 263 prašičev od 5 do $19^1/_2$ kgr; 7871 prašičev nad $19^1/_2$ kgr. težkih; 631 meter-stotov svežega, nasoljenega in prekajenega mesa, salam in klobas; 10.218 puranov, gosij, rac in kopunov; 37.014 parov kokošij, piščet in golobov; 293 srn in divjih koz; 2.684 zajcev; 488 klg. razsekane in črne divjačine; 280 fazanov, divjih petelinov in kokošij; 488 gozdnih jerebic, kotornov, divjih gosij, divjih rac, kljunačev in dijvih golobov; 50 lisk, kozic in potapljavk; 24 ducatov drozdov, brinjevk, prepelic in škrjancev; 7.127 kilogramov ribin školk iz morja, rek in potokov, potem ribjih iker in sardel; 17.179 klinov, navadnih morskih rib, polenovke, slanikov, rakov, polžev, žab in ostrig; 1.479 meter-stotov riža; 5,6567 meter-stotov moke, pšena, škroba, pekatij, sladkarij,

malega in pečenega kruha; 6.529 meter-stotov ovsa v zrnju; 33 046 meter-stotov sena, slame, in otrob; 343 meter-stotov zelenjave; 10977 meter-stotov svežega sadja; 570 meterstotov suhega in vloženega sadja, 668 meterstotov masla, stearinovih in lojevih sveč; 47 meter-stotov loja in tolšče 429 meter-stotov svinjske masti, sala in slanine; 404 meter-stotov mila; 583 meter-stotov sira; 1,511.609 jajc; 1645 meter-stotov konopnega, lanenega in goršičnega olja; 7.506 kilogramov oljinega, mandelnovega in orehovega olja; 33 990 kubičnih metrov trdih drv, borovega in brinjevega lesa; 6.668 kubičnih metrov mehkih drv in butaric; 2664 meter-stotov oglja; 267188 meter-stotov premoga in koaksa.

Ponarejalci bankovcev.

V Londonu je prišla v neko menjalnico menjat deset bankovcev po 100 rubljev elegantno oblečena dama, ki se je predstavila kot kneginja Olga Varzeskov. Lastnik menjalnice je z veseljem visoki dami postregel. Ko je pa menjalec hotel oddati bankovce pri angleški banki, se je pokazalo, da so ponarejeni. Narejeni so pa bili tako dobro, da bi jih najbolj spreten spoznavalec denarja ne bil spoznal, le imeli so tako letnico, da se dotičnega leta v Rusiji taki bankovci niso izdelovali. Dolgo so zastonj pozvedovali po lepi goljufici in policija je že obupavala, da bi prišli na sled, kar nekega večera v nekem klubu elegantno oblečen gospod pri igri položi na mizo jednak bankovec in želi, da se mu izmenja. V klubu je bil neki bančni uradnik, kateremu je bila stvar znana. Uradnik pa ni napravil nobenega hrupa, le po tihoma je šel za dotičnim gospodom, ko se je vračal domu in potem njegovo stanovanje naznanil policiji. V Londonu je policija drugi dan, ker je poseben oddelek za zasledovanje ponarejalcev denarja, se z veliko spretnostjo lotila stvari. Zvečer je že imela zaprte ne le mladega gospoda, temveč tudi ono lepo damo. V njiju stanovanjih je našla več ponarejenih bankovcev raznih evropskih in ameriških držav. Iz pisem se je pokazalo, da je Viljem Wolbert, tako je mlademu sleparju bilo ime, bil ud neke velike mejnarodne družbe ponarejalcev bankovcev. Bankovci so se tiskali največ v Ameriki. V Londonu je bilo središče vsemu podjetju. Po vseh večjih evropskih in ameriških mestih so pa bili razpečevalci, ki so za določeno provizijo ponarejene bankovce spravljali v promet. Podjetje je dobro vspevalo, kajti Wilbert je že na Škotskem bil kupil veliko posestvo, kjer se je mislil v kratkem naseliti s svojo ljubico, omenjeno mlado damo in pa baje popustiti dosedanji posel, katerega bi bil pač izročil komu drugemu. Postal bi bil spoštovan škotski veleposestnik, da ni policija spridila vseh lepih načrtov njegovih.

Doktor zdravilstva — slepar.

Na Dunaji je dne 24. m. m. stal pred kazenskim sodiščem neki Henrik Fischer z Ogerskega. Sin je nekega obubožanega trgovrca z lesom v Sregedinu. Da si ni obiskaval nikdar gimnazije, vendar si je znal pridobiti vhod na medicinsko fakulteto. Da celo dokazano ni, da je kdaj res hodil v ljudsko šolo. V začetku minolega desetletja je prišel na Dunaj in obiskaval klinike občne bolnice. Videč, da tako ne postane zdravnik, odšel je na vseučilišče v Brno, kjer je vseučilišče obiskaval kot redni slušatelj. Študij ni dovršil, leta 1887. je odšel iz Brna na potovanje in leta 1889. prišel na Dunaj.

Na Dunaji se je faktično pečal z zdravniško prakso, vedel si je od učenih ljudij, od vseučiliščnih profesorjev pridobiti najboljša spričevala. Bil je baje dober očesni operatér, kirurg, psihijater. Ljudje, katere je zdravil, so bili jako zadovoljni ž njim, vsi so ozdraveli, nobeden umrl. Zatoženec se je navadno imenoval doktorand ali pa tudi doktor, katerih naslova si baje ni postavno pridobil, ali zagovornik je mogel trditi o njem, da je zaslužil več zaupanja, kakor marsikak dr. zdravilstva.

Ta mož je zatožen, da je slepil dekleta, obetajoč, da jo vzame v zakon in jih tako zapeljeval in oslepari za denar. Najprej se je seznanil z neko vdovo, katera je pa umrla in mu zapustila 6000 gld. V Brnu je zanj skrbela neka g. B., kateri je tudi obetal, da jo vzame. Kmalu potem se je seznanil z neko revno Leopoldino M. Iz obeh teh dveh znanji so pa izvirali Fischerju dolžnosti, katerih ni mogel spolniti.

Da se pomaga, poiskal je bogato nevesto Berto T., katere mati mu je posodila 4000 gld., da dovrši svoje študije, katere je porabil, da je poravnal svoje prejšnje dolžnosti. Ravno tako se je seznanil z g. B., katero je zapeljal. Njeno mater je preslepil, da mu je dala 1600 gld. na račun doto. Poleg tega je bil Fischer obdolžen, da je oslepari dva trgovca za 48 ½ oziroma 67 gld. Dolgov je imel vkupe blizu 8000 gld. Pa tudi z drugimi ženskami je Fischer imel znanje. Vkupe je imel baje 7 nezakonskih otrok. Sicer se pa opaža, da pri vsej svoji nadarjenosti, ni Fischer pri normalni pameti in se na njem uresničuje izrek, da od ženijalnosti, do blaznosti ni daleč. Sodišče ga je obsodilo zaradi goljufije v 6 mesečno ječo, potem se pa iztira iz naše državne polovice.

— **Lepa starost.** V Št. Petru na Vašinjah na Koroškem, umrla je poslednji čas ženska v starosti 100 let.

— **Samomor** italijanskega polkovnika. Ustrelil se je v Palermu 42letni italijanski polkovnik grof Sapio, ker se je sprl s strogim generalom Morom, ki je poveljnik na Siciliji in je smel pričakovati hude kazni. Sapio je bil dober častnik.

— **Pogorela** je tovarna za stroje v Černovicah, jedino večje industrijsko podjetje v Bukovini. Škoda je velika. Veliko delavcev je brez dela. — V Tulnu je pa pogorela žrebčarija. Vse konje so k sreči rešili.

— **Nesreča na morju.** Angleška ladija „Tralée“ se je potopila na poti iz Sancte Rozalie v Qweenstoun. 25 ljudij je mrtvih.

— **Žepna tatvina in njeni nasledki.** V decembru predlanskim je bilo na pošti na Dunaji ukradenih praktikantu Adolf Steinherz-u 360 gld., katere je imel v suknji v koverti. Zaprli so takoj dva znana žepna tatova, ki sta bila blizu, sodišče ju je obsodilo v pet oziroma v šestletno ječo. Denarja pa niso dobili, ker sta ga tatova najbrž preč vrgla, ko se ju prijeli. Pred malo tedni se je pa izvedelo, da je tedaj neki delavec imel dosti denarja. Prijeli so ga in je izpovedal, da je pred pošto našel denar in ga razdelil mej druge tovariše, katere so sedaj tudi zaprli.

— **Darilo** pet milijonov frankov, dobi, ki izve za petnajstletnega Američana, ki je na čuden način zginil na novega leta dan. Bil je v nekem odgojališči v Parizu. Šel je ta dan s svojim odgojiteljem na sprehod, ali se nista več povrnila. Mati njegova, ki je sedaj prišla v Pariz, je razpisala gori omenjeno darilo.

— **Za pust** ukrali so neznani tatovi Antonu Ukmarju stanujočemu na Vrdeli v Trstu, 8 kokošij, 1 petelina in 9 piščet, torej celo kokošjo družino.

— **Zaradi preslabe hrane** je v Szebes-Guyli na Ogerskem dekla umorila neko bogato gospodično. Morilka je bila vlomila kostne, da bi ljudje mislili, da so roparji prišli in gospodinjo umorili Pri zaslišanji se je pa morilka hitro vjela, ker je imenovala za morilce ljudi, ki so lahko dokazali, da so tedaj bili drugje. Videč, da se je zagovorila, se je udala in povedala, kaj jo je vodilo, da je umorila svojo gospodinjo.

— **Nesreča na železnici.** Na progi Padova Rongo sta trčila dva tovorna vlaka. Strojevodja jednega vlaka je mrtev, dve drugi osebi sta težko ranjeni

— **Tat iz navade.** Pred dunajskim sodiščem imel se je te dni zagovarjati tat iz navade Franc Niederle. Prijeli so ga, ko je neki ženski ukral listnico s 5 gld. 30 kr. na dunajskem tramvaju. Bil je že večkrat zaradi tatvine kaznovan. Pred sodiščem ni odgovarjal na vprašanja predsednikova in delal se je blaznega in božjastnega. Tudi pri prejšnjih tatvinah se je že skušal na ta način izmotati. Sodnja zdravnika sta pa izjavila, da je pri pameti in tudi zdrav, kar so potrdile mnoge priče, ki so prejšnje čase občevale ž njim. Sodišče ga je obsodilo v devetletno ječo.

— **Samomor šolnika.** Umoril se je v Zagrebu upokojeni deželni šolski nadzornik Pavec, kateri ima velike zasluge za ljudske šole na Hrvaškem. Bil je dlje časa bolan. Rodom je bil s Češkega Obesil se je v svoji sobi. Povod samomoru je huda bolezen.

— **Samomor posestnice tiskarne.** Minoli teden si je v Gradcu nekega večera posestnica kamenotiskarne Schneider z britvijo hudo se ranila na obeh rokah, potem pa na trebuhu, da se umori; ker je pa videla, da rane niso smrtne je skočila s tretjega nadstropja na dvorišče in se ubila. Povod samomoru so baje slabe denarne razmere, ker ni bilo zaslužka.

— **V Trstu** so zaprli dve deklici Lizo W. iz Bleiburga in pa Josipino R. Prva ima 24. druga 17 let in sta obdolženi neke tatvine. Policija v Trstu jih je našla in prijela.

— **Dvojni samomor.** V nekem praškem hotelu sta se minoli teden s cijankalijem zastrupila neki moški in ženska, ki sta se v knjigo za tuja zapisala. Tovarnar Janez Seefeld s soprogo iz Kepenika pri Berolinu.

— **Gledišče je pogorelo.** Dne 26. m. m. je v Rochdalu na Angleškem pogorelo gledališče. Občinstvo je po predstavi bilo ravno iz gledališča odšlo. Igralci so rešili vso svojo lastnino. Škode je kacih 10.000 funtov šterlingov.

— **Voda je vdrla v premogovnik.** V premogovnik v Tokodu na Ogerskem je udrla voda. Premogokopi so se s težavo globoko brodeč vodo rešili. Človek ni nobeden mrtev, škoda je pa znatna.

— **Samomor milijonarjevega sina.** V Mogunciji se je ustrelil učenec osmega gimnazijskega razreda sin, milijonarja in vinskega trgovca Nassauerja, iz strahu pred izpitom.

— **Soprogo umoril.** Zidarski pomočnik Maning vrgel je minoli teden v Parizu svojo ženo iz tretjega nadstropja na ulico in bila je takoj mrtva.

— **Stekel pes v salonu.** Na grajščini Enyiczke na Ogerskem se je v pričujočnosti grofic Klare in Marte Zichy igral z velikim psom grof Jakob Zichy. Nakrat je pes skočil v grofa, hudo mu raztrgal roki, potem je pa še grofici obgrizel. Psa so kar v salonu ustrelili in preiskava je pokazala, da je bil stekel. Rane so se poškodovancu izžgale, potem so se pa odpeljali zdravit se v Pariz k znanemu Pasteuru.

— **Prusa Ludovika Range** prijeli so te dni v Trstu. Papirjev ni imel dvajsetletni mladenič nobenih, pač pa revolver, dva noža in 2 bodali. Oborožen je bil torej, kakor bi šel na vojsko

— **Velik strah** je bil te dni v pariškem predmestji Santa, ki je sezidano nad katakombami (podzemeljski hodniki). Nekatere hiše so se jele ponižavati in pokati. Preiskava je pokazala, da je nekatere stebre v katakombah zglodal zob časa in torej ne morejo več prenašati teže. Hitro so se hodniki nekaj podprli, tako da je nevarnost odstranjena. Prebivalci se pa vendar še niso popolnoma pomirili.

— **Legar.** V Levovu je v zavodu, v katerega se hodijo po zimi revni ljudje gret. zbolelo je 36 ljudij za legarjem ali vročinsko boleznijo. Storile so se hitro vse potrebne naredbe, da bi se bolezen dalje ne širila.

— **Škoda po ledu.** Pri Brčki na Savi na Hrvaškem delajo nov most. Te dni je pa led, ki se je valil po reki, podrl vse lesene odre, katere so bili napravili za stavljenje mostu.

— **Nenavadno** ostra zima je letos v Rusiji. Vse Azovsko morje je na debelo premrznilo. Vse ladije v teodozijskem pristanišču so v ledu obtičale. Najhujše je pa v tavriški guberniji, kjer so po cele rodbine po hišah zmrznile.

— **Razpok dinamita.** V pristanišči v Barceloni na Španjskem se je dne 26. m m se užgal dinamit in je mnogo oseb ranilo. Sodi se, da je to delo anarhistov, katerih je posebno veliko v Barceloni.

— **Prevaril se je.** Jeseni lanskega leta je v Solnogradu od topničarskega polka pobegnil neki mladeneč, katerega ni veselilo služiti pri vojakih. Da bi ložje pobegnil, je dobil od nekega Virtemberžana Trinkla po imenu delavsko knjižico in potoval na Virtemberško. Tukaj so ga prijeli, ker se je Trinkl bil odtegnil k vojaškemu naboru. Potrdili so ga in takoj vvrstili v neki virtemberški polk Mladeniču pa ni ugajalo službovanje pri vojakih na Virtemberškem in je pisal svojim starišem, tako so stvar izvedala naposled oblastva v Avstriji. Sedaj ga menda Virtemberžani izroče Avstriji in ko prestane kazen, bode moral dalje služiti pri topničarjih.

— **Osemnajstletni kapitan.** Te dni je prišla v Melbourne neka jarbolnica pod poveljstvom 18letnega kapitana Sheltona. Na ladiji so na potu pomrli za mrzlico vsi častniki in več pomorščakov je pobegnilo v Bataviji. Poveljstvo ladije je moral prevzeti mladi mornar Shelton, ki je ladijo srečno pripeljal v Melbourne.

— **Poslednji** atentat v Barceloni. Na sv. Pavla dan je v Barceloni na Španjskem, anarhist Comas Maruli streljal na kraljevega namestnika in ga nevarno ranil.

— **Poneverjevalec pri Rotšildu.** V Frankobrodu so obsodili v jednoletno ječo nekega uradnika Rotšildove banke, ker je v šestih slučajih precejšnje svote poneveril.

— **Kotel** se je razpočil. V perilnici v Boulogni na Francoskem razletel se je dne 26. m. m. parni kotel in je ubilo 14 oseb, 60 pa ranilo.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 13. jan. 1893. Pšenica gld. 8·50 kr. rž gld. 6·50 kr., ječmen gld. 6·50 kr., oves gld. 7 50 kr., ajda gld. 8·50 kr., proso gld. 6·— kr., turšica gld. 5·80 kr., leča gld. 14·— kr., grah gld. 13·— kr., fižol gld. 9·— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Loterijske srečke.

V Brnu dne 31. januvarja t. l.: 74, 2, 80, 84, 69.
Na Dunaji dne 27. januvarija t. l.: 86, 25, 21, 74, 79.
V Gradci dne 27. januvarija t. l.: 73, 22, 30, 44, 46.

Neogibno potrebno je za vsako družino
Kathreiner-jeva
Kneipp-ova sladna kava
z okusom prave kave.

Ta kava daje to prednost, da se lahko popusti tako škodljiva prava zrnata ali pa z raznimi cikorijami zmešana kava in se iz te kave naredi **okusna** ter **zdrava** in **redilna** pijača. — **Nedosegljiva je kot dodatek k pravi kavi.** (5)

Visoko priporočana za ženske, otroke in bolnike,

Ponaredeb se naj varuje.

Dobi se povsod. ½ kile 25 kr.

Marijaceljske kapljice za želodec.

izgotovljene v lekarni k „angelu varhu“

C. BRADY-a v Kromerižu (Moravsko)

so staro, zanesljivo in znano zdravilo ter so budilno in krepilno sredstvo za želodec in prebavilna dela. (8)

Samo prave so z zraven stoječo varstveno znamko in podpisom.

Cena: 1 steklenice 40 kr.
dvojne steklenice 70 kr.

Vsebina je naznanjena.

Marijaceljske kapljice za želodec prodajajo se prave: **v Ljubljani:** lek. Piccoli in lek. Svoboda; **v Postojni:** lek. Fr. Beccarich; **v Škofji Loki:** lek. Karl Fabiani; **v Radovljici:** lek. Alex. Roblek; **v Novemmestu:** lek. Dom Rizzoli in lek. Bergmann; **v Kamniku:** lek. J. Močnik; **v Črnomlju:** lek. J. Blažek.

Wilhelmov

(8)

antiartristični in antireumatični

Kričistilni čaj

od

Franc Wilhelm-a

lekarja

v Neunkirchenu na Spodnje Avstrijskem

dobiva se v vseh lekarnah,

v Ljubljani: pri U. pl. Trnkoczy in Wilh. Mayr,

v zabojih po **1 gld.** av. velj.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.